ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse; „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 46. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 29. НОВЕМБРА 1908. ГОД. ГОДИНА I

Цетиње, 26. новембра.

У ову велику забуну, која је поводом познате анексије обухватила цијелу Европу, ушла је једна нова и врло значајна чињеница. Титони у своме значајном говору, који је држао у италијанском парламенту у Риму поводом интерпелације о његовој спољној политици у опште и о анексији Босне и Херцеговине понаособно, изјавио је, да је у Дезији, камо је из Бухловице долазио руски министар спољних послова, закључен између њега и Извољског трајан споразум о свим питањима ближега истока, која су на дневноме реду и која могу у најближој будућности искрснути.

Та вијест погодила је господу у Бечу по сриједа срца. До јуче летјели су из Рима телеграми од аустро-угарских услужних дописника, да ће говор Титонијев у свему задовољити амбиције ћесаревих државника. Унапријед су знали да наведу и читаве ставове из његове ријечи. С те стране нијесу се дакле надали никаквом злу, само добру. Можете сад представити колико је изненађење кад су чули шта им Титони рече. Он рече сасвим јасно и отворено да је између Русије и Италије постигнут споразум. Послије изненађења које им је донио црногорски и српски отпор, послије онога који су пожњели у Лондону, послије онога у Петрограду и Паризу, и послије онога у Цариграду, који им је најгорчији био досад, овај из Рима просто их је истерао из коже.

Како то, питају се, да Италија закључује споразум с једном силом, која је ван средње-европског тројнога савеза? Како то да закључује с Русијом — с оном државом, која се ставила у супрот анексији Босне и Херцеговине и која је тиме постала непријатељ аустро-угарских тежњи на Балканском Полуострву?

Њих буни да се Италија у једноме таком питању одједном ставља на страну противне групе држава, а овамо је члан тројнога савеза, па тиме и савезник Аустро-Угарске, изјављујући у исто доба да жели и даље у том савезу да остане.

Све то они у Бечу не могу да разумију. Изгубили су и оно мало присебности, која им је послије толиких изненађења преостала. Не умију више паметно да мисле, не знају на коју страну да се окрену, не знају сад више ко им је пријатељ, ко непријатељ. Просто погубили су главе сасвим.

Титони је у једном говору одмах послије одласка Извољског из Дезија нагласио, да је задовољан успјесима које је постигнуо, и кад се за њих буде сазнало, даће му се за право, и ако ће то бити за неке и неке мало сензационо. Наговијестио је да има нешто што ће италијански народ задовољити. Говорио је стилом апокалиптичким, од прилике као што је бечки „Фремденблат", од случаја до случаја орган барона Ерентала, наговјестио анексију прије но што је изречена. И он је проговорио о једном догађају, „који ће цио свијет изненадити", а што смо ми у нашем листу у половини мјесеца септембра забиљежили. Сад само треба да се испуни и онај глас, који се у исто доба јавио кад је Титони онако пророшки проговорио, и онда се над Аустро-Угарском слободно може отпојати „со свјатими упокој". А то је глас, да је Извољски у Берлину покушао да одврати Њемачку од Аустрије, нудећи подјелу ове државе. Онда је речено да Њемачка на то није пристала, али до данас је у свијету много што-шта речено па је било обрнуто. Ако није пристала одмах, може се ријешити кад види да је црно-жуту монархију напустио цио свијет, па и сама дојакошња њена савезница Италија. Буде ли то, онда је близо крај Аустро-Угарској.

Титони је изјавио, да проглас анексије над Босном и Херцеговином он није могао осујетити, али ако је и допустио да ствари теку својим током, Италија није ничим себи везала руке и она иде на конференцију слободна од свих обавеза. Значи, на конференцији ће се опредјељивати потпуно према својим интересима и свом нахођењу. Није допустио ни зрачак наде, да ће ту бити на страни аустро-угарске. На против, нашао је за потребно да нагласи, да је покушај анексије поцијепао један међународни уговор, што није смјело бити. Бечки и пештански листови виде у том доказ, да ће се Италија на конференцији држати самостално, као што је чинила на алгес конференцији, чиме је навукла на себи негодовање Берлина. Сад ће, наравно, навући негодовање Беча.

Али то није све што је бечке и пештанске мјеродавне кругове запрепастило. Има још пуно којечега другог.

Посланик Фортис држао је говор, који је и од самога говора Титонијевог мјестимице значајнији. Говор Фортисов има све знаке једнога службеног говора, једне енунцијације саме владе, изречене на уста једнога знаменитог парламентарца, политичара и државника. Он је у млаким и општим цртама пледирао за тројни савез, али је са пуно темперамента нагласио да то није бузусловно. Намигивао је при томе на права талијанског живља који је под Аустријом, ничим не доказујући да би споразум с Русијом пао ако би Аустрија та права задовољила. Говорено је послије како с Аустро-Угарска силно оружа, и да због тога мора и Италија убрзати са попуњавањем свога наоружања. Говорено је послије о опасности, која прријети Италији с обала аустриских на Адрији. Све у свему, званична Италија сасвим отворено не показује више слијепе љубави спрама тројном савезу и Аустрији нарочито какву смо научили да гледамо за вријеме Криспијево. Свакким даном изокреће Италија према Аустрији све бодљикавију страну. Сад је сасвим изишла из резерве и сасвим отворено приказује се као човјек, који је једном ногом већ закорачио у противнички логор. Нема сумње, пошљедице овога новог обрта биће велике, можда и судбоносне. Титони се, истина, није заузео да осујети анексију, нити се много код тога специјалног питања задржао, али је започео једну диверзију која ће нашим интересима моћи само користити. Његова је политика већега стила, при којој ће се наши интереси издвојити као ујам послије млива.

То је политика специјално талијанских интереса. Ми бисмо гријешили кад би је разумјели као политику, којој је главно било, да се изјасни за или против анексије. Наши су интереси у њој секундарне природе, али нас то не треба да буни. Они неће пострадати. Извјесно је, да споразум с Русијом није учињен да подигне Аустрију, и с тим смо задовољни. Све што је противу ње у нашу је корист. Кад видимо да је противу ње још Енглеска, Турска и Француска, можемо бити више но задовољни. Још само да увиди Њемачка, да јој се не вриједи одупирати цијелој Европи кад у договору с њом може добити све провинције у Аустрији, у којој Нијемци живе и тиме довршити њемачко уједињење, и онда је Аустрија угасила свијећу.

Удар за ударом

Наша искрена и добру нам рада сусјетка издржава јуначки ударце, који на њу падају. Може слободно запјевати ону нашу народну пјесму, која се свршава са хумористичко-плачним рефреном: „Што су леђа поднијела, том се нијесам надао".

И доиста нико се у Бечу оваким овацијама није надао. Нико не може да објасни, са каквом су памећу та господа приступила проглашавању анексије. Сваки је у првим данима послије изненађења мислио, да је барон Ерентал анексију извршио у сагласности ако не са свима сигнатарним силама, то бар с већином. Тако су мислиле не само широке масе народа, него и парламетарци у Бечу и Пешти. И, претпостављајући то, клицали су му и честитали на успјеху. Добар дио штампе оплео му је и вијенац и опјевао му је славу. Кад сад, а оно испало обрнуто. Ерентал напријед, као тамбур мажор, а с њим храбра четица бечких „политичара јурнула је у анексију као чопор гусака у маглу. Напријед, па шта да Бог. А Бог, видећи зло дјело, скрио је лица свог и није им хтио дати ништа до праведну казну. А кад је Бог окренуо леђа, дошао је ђаво. Сад је његова влада. Зато им је и пошло све ђавољијем трагом.

Ушљед тога у народу је разочарање, а међу парламентарцима изненађење и озлојеђење. Отвориле се свима очи и сад сви лијепо виде, да се је овдје играло коцкарски: све, или ништа. Ерентал није задобио ни једну силу осим Њемачке за свој смјер. Дјело је извршено просто на добру срећу, као што обично чине авантуристе. Надао се да ће продријети, и ако уз општу ларму. Али, рачунао је, ларма није још ником разбила главу, а камо ли да је заустављала државе у њиховом животу. Ларма ће бити и проћи.

Преварио се. Уз ларму су дошла и дјела. Штампа, која друга средства нема до јавне ријечи, дигла је истина велики шум противу насилничког поступка Еренталовог, али да је остала сама, Аустро-Угарска би прошла још са читавом кожом. Сама није остала, и у томе је Еренталова трагика. Иза свјетске штампе дошле су дотичне владе и онда се ређао удар за ударом. Сваки дан донио је Аустро-Угарској ново изненађење и нови ударац. Она се храбрила, али ударци су падали. Ерентал је пркосио, а ударци су се продужили.

Сад је дошао и пошљедњи ове врсте ударац, и то са стране с које није очекивао — од Титонија, од Италије.

Сад је Беч постао Jammerthal, долина плача. То је учинио Ерентал. Противу Аустро-Угарске су данас, осим Њемачке, сви. Ту, у томе противном логору, јесу: Русија, Енглеска, Француска, Турска, Србија, Црна Гора, и сад им је отворено приступила и Италија.

Њемачка се и сама нашла у чуду. Рачунала је једно, испало је друго. Рачунала ја да ојача свој положај у Европи и да подметне ногу Младо-Турцима, како би у Стамболу у повраћају старога режима опет засјела као сила од пресудног утицаја, кад тамо, а она је, тражећи веће, изгубила и оно из вреће. Не само што је њен утицај у Цариграду пропао, него почиње да трпи штету поред аустро-угарске радиности и њена. И још је на нешто рачунала. Оснаживши своју савезницу Аустро-Угарску и њену најновију савезницу Бугарску, они су очевидно ишли за тим, да Русији у Кавказу баце под ноге Турску, како би је, неспремну, и опет навукли на један тежак рат. Ми се сви сјећамо оне узбуне у великој Русији која је прољетос и љетос протутњала, а чији је повод била вијест, да се Турска спрема на рат с Русијом у циљу да јој натраг узме Кавказ, у ком живе многи Мухамеданци. У ствари Кавказ је у оно доба врио и киптио, а татарске побуне искрсавале су као вода која почиње да провире из земљу кад је велики поводањ.

Русија је требала бити обухваћена с југа.

План им се, како видимо, изјаловио. Мјесто да буде Русија обух-

ваћена, испало је да је обухваћен и у кљусу ухваћен њемачки савез. Историја није хтјела да послужи Беч и Берлин и ударила је својим путем. Турска се није вратила у крило старога режима, а Младо-Турци, прозрјевши паклену игру, окренуше Нијемцима леђа и приђоше Енглеској. Турској су пришле Србија и Црна Гора. Италија, видевши Енглеску, Русију и Француску чврсто једну уз другу, па напошљетку и Турску на њиховој страни, нашла је за мудро да им се и сама придружи, и у том циљу закључио је Титони с Извољским у Дезију споразум. Италија је с тим затворила кљусу, у којој су се ухватиле Аустро-Угарска и Њемачка. Њемачка зато, што није рада да напусти своју драгу савезницу, али ће јој се врата отворити ако нађе да јој ни мало није од потребе да за једну такву трошну државу, каква је Аустро-Угарска, жртвује своју кожу.

Сад је јасно, да је Ерентал улетио у Босну и Херцеговину као у мишоловку, из које му по готову нема излаза.

Надао се у Француску, оставила га је. Надао се у Русију, окренула му леђа. Није рачунао ни на какве смјетње од стране Србије и Црре Горе, а оне му запалиле кућу и узбуниле цио свијет. Рачунао је да ће Турску старим лажима омађијати, и она му одговорила бојкотом — нечим, што га највише тишти. Уздао се у Италију, па га је напустило и то уздање. Куд ће сад? Трчи по мишоловци унаоколо и тражи излаза, али излаза нигдје нема. Нека невидљива рука све тјешње стеже ланце оно ње. Најјевтиније ако Аустро-Угарска исплива биће падом барона Ерентала, али је могућно да и много скупље плати ову његову авантуру. Пошто је Италија сасвим отворено показала карту, тако да се од ње у будућности нема чему надати ни она ни Њемачка, то ће морати пред лицем велике опасности која пријети напукнути и између њих. Или ће Њемачка тражити селамет у комбинацији ван Аустрије, или ће то чинити Аустрија ван Њемачке.

Свакако пред нама је један велики преображај у односима европских сила, ако то јест не преухитри рат. Рат ће значити, да Енглеска није допустила да Њемачка изиђе из гвозденога загрљаја, у који ју је увукла. Преображај ће значити да је Русија попустила традиционим везама својим према Њемачкој и омогућила јој да се избави из тијесних прилика у које ју је увукла авантура Еренталова.

Остаје да плати трошак Аустро-Угарска. Обистиниће се и опет народна пословица: Ко за туђим руном пође, сам острижен кући дође.

Разговор са J. Вукотићем

Главни уредник „Цариградског Гласника" посјетио је бригадира Јанка Вукотића, изасланика Црне Горе пред полазак му из Цариграда.

И ако не жели да буде интервјувисан, бригадир је љубазно примио уредника и давао му је задовољавајуће одговоре на сва његова питања, у колико су му то дискретност и деликатност саме ствари допуштали.

На питање уредниково да ли је задовољан са исходом своје мисија, бригадир је одговорио да јесте.

— При честим састанцима са свима мјеродавним круговима у Цариграду, имао сам прилике увјерити се, да је расположење Турске спрам српског народа изврсно и да се данас у Турској врло добро схваћа опасност, која пријети једнако и Турској и српском народу са једног те истог мјеста. Кад смо пошли за Цариград и господин Новаковић и ја, нијесам могао ни помишљати да ћу овако задовољан из њега поћи. И најљепше наде, с којима сам дошао овдје остварене су, с тога вас могу увјерити, да полазим одавде потпуно задовољан.

— Желио бих да из ваших уста, господине бригадире, сазнам какво је сад право расположење у народу Црне Горе?

— Из интервјуа многих државника црногорских штампаних по разним листовима видјели сте, а и ја вас могу увјерити, да цијела Црна Гора, сви Црногорци, и стари и млади, и велико и мало, и брђани и они из долина, сви једногласно траже и хоће у рат. И то не у рат да се одбране и сачувају данашње границе Књажевине, већ у велики, свети, лијеп рат, који води остварењу великих српских идеала, рат за опстанак српско племена, рат до истребљења.

— Према тако једнодушном расположењу, мислите ли да ће Црна Гора сад заратити?

— Не. Стрпљење Књаза Николе велико је, а његов утицај на народ јединствен. Књаз Никола је веома велики Словенин и ја сам убеђен, да он неће хтјети бити неисправан спрам Русије, вазданње заштитнице Словенства, као на спрам сила нама пријатељски расположених. С тога ће Књаз Никола употребити сав свој утицај на народ, који му вјерује као каквом божанству, те ће успјети да га задржи од каквог пренагљеног и прераног корака, све до коначног решења сила по овоме питању.

— А ако рад сила не одговори оправданом надама и Књаза Николе и васцијелога Срства, шта онда?

— Онда вјерујем да је рат неизбјежан...

— Је ли спремна Црна Гора за рат?

— Наоружано је и велико и мало. У свој земљи нема човјека, ни здрава ни хрома, без оружја. Црна Гора војнички је спремнија сада десет пута боље и више, но икад раније што је била.

— Од куда, да малена и сиромашна Црна Гора, у којој, зна се добро, послије пошљедњих ратова није остало ни једне пушке цијеле, сада буде тако добро оружана и да представља једну јаку војну силу?

— Могу вас увјерити, да се за спрему наше војске има благодарити једино и првенствено неуморном раду и труду Књаза Николе, а затим нашој сталној заштитници, Русији. Књаз Никола је за времена, још одмах послије окупације, увидио ко је општи непријатељ и Срства и Словенства, те је према томе подешавао и своју политику спољашњу и свој рад у земљи. Тридесет година је како Књаз Никола гаји и одржава најљепше пријатељске односе с Турском, што се тек данас свакоме показало и као оправдано и као потребно. Тридесет година има већ како Књаз Никола ни једног минута није изгубио ни продангубио, већ је поред великих трудова, и радова на уређењу земље, стално радио на правилном организовању војске, на њеном вјежбању, на њеном модерном наоружању, као и на сталном одржавању ратничког и јуначког духа у народу. Заслуга за овај велики посао припада једино Књазу Николи, који сматра да му је изгубљен дан, ако свом народу и војсци није ништа тога дана привредио.

— Мислите ли, да ће доћи до конференције?

— Не сумњам да ће је бити, јер ако је не би било, него би ствари остале отворене, непријешене, мислим да не би више постојало међународно право. Кад би остало тако, да поједине државе могу на своју руку да прекрше међународне уговоре, донесене на најсвечанији начин с пристанком свих великих сила, као што је случај с Берлинским Уговором, (који смо узгред буди речено и ми мали и сиромашни строго поштовали), а да такви поступци остану некажњени, онда би требало избацити међународно право из свих школа и спалити све списе из области међународног права, пошто оно у ствари више не би ни постојало.

— Циљате ли на Аустрију, кад помињете гажење међународног права?

— Разумије се, пошто она гази и остала права.

— Мислите ли ту и на ваше арестирање у Загребу?

Бригадир се осмјехну и тихо настави:

— Да и на то, као и на гажење свих осталих права и обзира. Од како је Аустрија погазила Берлински Уговор, од тада гази стално и све остале међународне обичаје и праза. Зар преметање страних курира, преметање ствари посланичких породица, упадање патрола на територије сусједних земаља, задржавање трговачке робе за земљу, с којом се чак има и трговински уговор, зар то нијесу гажења свих права и обзира?

— Ви рекосте, да ће, ако на конференцији не будемо задовољени, доћи до рата, а како мислите о исходу конференције, и изгледима за српску ствар?

— Расположење Европе спрам нас и наше праведне ствари данас је тако, да ја мислим да ће наша праведна ствар бити задовољена на европској конференцији.

После овога бригадир Вукотић је наставио:

— И ако непријатељи Словенства веле да је Русија пошљедњим својим ратом с Јапаном изнурена, да је њена војска ослабљена и неспремна, ја вас могу о сасвим противном увјерити. Бавећи се љетос десет дана у Петрограду у пратњи Књаза Николе, већину времена у друштву са мојим шефом, војним министром Мартиновићем, проводио сам у руском министарству војном, генерал-штабу и по пуковима и увјерио сам се, да је руска сувопутна војска исто тако силна и јака, бројем, оружјем, муницијом и свим потребама, као и да није издржала пошљедњи тежак рат на Далеком Истоку. Могло би се, шта више, рећи, да је руска војска из тога рата изашла подмлађена, јер су старије војсковође замијењене млађима, кријепкима. На жалост словенских непријатеља, Русија је и сад моћна као и прије рата, она има још увијек ауторитета, тако да ће њен глас, који ће она, не сумњамо, дићи у заштиту интереса српског племена морати добро да чује на конференцији. С *Турском* нас везује тијесно пријатељство и заједничка опасност. Међутим Турска располаже с таким материјалом у људима каквих нема у многих сила. Она је у опште много снажнија но што већина замишља. Према томе вјеровати је, да ни глас Турске на конференцији, неће остати глас вапијућег у пустињи. *Француска* нам је такође наклоњена и пошљедњи говор њеног министра иностраних дјела. Пишона може само нас да весели. Понашање *Енглеске* не само што нас радује, већ је она обвезала свакога Србина да дубоку захвалност према њеној влади и великоме јој народу.

Исто сам тако увјерен, да *дипломација италијанска* и због прошлости саме Италије и због вазданњих симпатија за српски народ, а и због њених сопствених интереса, који се потпуно слажу са нашим интерсима и ако је Италија у тројном савезу, неће моћи да се не заузме за нашу праведну ствар. Држање италијанског народа не само да нас, по мом схваћању, задовољава, већ нас и обвезује на благодарност.

Према оваквом стању ствари и општем расположењу спрам нас, ја се тврдо надам да ће наша праведна ствар побиједити на конференцији. Надам се, да словенска Русија и пријатељске силе неће оставити српски народ у тешком положају, у коме се данас налази. Неће га ваљда оставити изложена, да и у будуће, као и досад, послужује као моне та за поткусуривање.

Али ако се у овим очекивањима преваримо, ако буде обратно, онда мислим да је боље ријешити се и јуначком смрћу умријети за српску идеју и српску земљу, чија је свака стијена не заливена, већ по пет пута натопљена српском крвљу. Да, боље је јуначком смрћу умријети, него остати да вегетирамо и да нас тако, постепено ишчезавајући, нестане.

— На случај рата рачунате ли на чију помоћ?

— Двије српске независне државе и цио српски народ, који броји девет милиона, ваља да се узда прво у себе, јер рат треба да буде рат за општу српску ствар, с претходним потпуним ријешењем за борбу на смрт и живот до истребљења. Што се тиче помоћи са стране, није ми мило у то се упуштати и о томе разговарати...

Листак из психологије рата

Васпитни услови побједе са психолошког гледишта

НАПИСАО

Стеван Ј. Радосављевић Бдин

(Наставак) (7)

У колико пада трошак, у толико треба да расте труд. Не дати себи више труда, а хтјети остати при народној војсци, пуштајући да иде како иде, значи унапријед потписивати себи судбину. И најбоља организација ту неће помоћи.

Трговац је трговац, занатник је занатник, земљорадник је земљорадник, па кројили их ми овако или онако, метали их у ову или у ону категорију, звали их првим, другим или трећим позивом. Мокро оста мокро, суво оста. Да би од њих начинили ратнике, потребно је осим организације и оружја — и још нешто.

Тамо напријед, на своме мјесту, ми смо психолошки насликали како изгледа душевни свијет оваких људи. Нашли смо да су трговци добри трговци, занатлије добри занатлије, и тако даље, али да су изреда сви рђави ратници. Занимање их је отуђило од духа ратничког. Оно што имају није довољно да захтјеве модерне борбе задовољи. Хтјети од њих начинити војску, значи пронаћи путе и начине да се штетни утицај профаног живота паралише.

То мислимо да постигнемо утицајем сталног кадра. У колико је тим погођено, не може се на први мах процијенити. Зависи колики је кадар и да ли он стоји у сразмјери с масом народном. Ако је довољно велики, и утицај његов на народ би ће већи.

Да вам прикажем резултат једнога покушаја.

Једно енглеско филантропско друштво покушало је, тамо покад, да америчке дивљаке цивилизује. Наравно почело је и оно како се почиње: с ложицом (кашиком) одмах к устима. Боља начина није могло пронаћи него да међу дивљацима одабере неколико дјечака и да их у Европи, у својој кући, васпита и образује, па када то постигне да их пошље натраг у завичај, да буду цивилизатори својих једноплеменика. Што је намислило, урадило је. Довело је дјечаке у Лондон и ту им је поклонило своје најбрижљивије старање.

Енглези су их васпитали не може боље бити. Снабдјели су их знањем, какво ни сваки образовани Европљанин нема. Кад су дјечаци постали људи, пошљу их натраг с поруком да настану, да свој народ крену на пут цивилизације и културе.

Наравно надали су се најбољем успјеху.

Тако су их оставили извјесан број година. По истеку тога времена оде једно изасланство филантропа да види, шта су њихови цивилизатори доиде урадили. Отишли су и — запрепастили су се. Њихови мисионари голи и дивљи као и остали. Мјесто, као што се очекивало, да подигну културни ниво масе, маса је њих свукла на ниво свој.

Још су у многоме и гори били од својих сплеменика. Јер док су ови чували бар своје старинске врлине, они су и без њих били. Тако нити су имали врлине цивилизованога Енглеза, ни врлине својих старих.

Тако је ето овај опит пропао. С тим не буди речено да је он у замисли био погрешан. То не. Он је био добро смишљен, али је погрешно изведен. Наша пословица лијепо каже: јаче село од сватова. То се и овдје обистинило. Неколико мисионара истога теста с народом, који су хтјели цивилизовати, нијесу могли масу одољети. Народ је као море. Можете дувати на њега колико хоћете, бура се неће дићи. Ту треба оркани да бију. Питање овдје није било у мјери цивилизованости мисионара, него у статици и динамици духовнога стања масе народне. И конзервативна снага те масе побједила је.

Ето вам сразмјере између механичкога дјејства вјешине и машине. Стални кадар, ако хоћемо да својим притицањем у народ подигне квалитет народне војске, мора бити довољно јак. Мале приточице не разбљажују со морску, као што ни шака соли не осољава Дунав. Све то мора бити у извјесној сразмјери.

Има један моменат који овдје не смијемо изгубити из вида. Утицај кадра на народ и народа на кадар, који је по одслужењу у народ ступио, не бива у области техничке извјежбаности. Војник, вративши се из касарне у народ, ако временом од своје извјежбаности оружју што изгуби, не губи го што тако на њ утиче народ, него што уопште сваки наш орган, сваки мишић, попушта кад више не упражњава оно што је научио. Обрнуто: Народ у својој личности оружју не постаје ни мало личнији што му је извјесан контингент сталнога кадра придошао из касарне. Кад дакле кажемо да једни на друге утичу, има се то разумјети тако, да утичу **својом моралном подобношћу**: војник својим војничким духом, народ својом житејском миротољубивошћу. Не само да морална подобност народна за рат зависи од бројности кадра, који му придолази, него и од висине духа, који тај кадар уноси у народ. Ако је тај дух силан, непреломљив, с дубоким корјенима у интелекту, и утицај ће бити јак и трајан. Ако ли се у касарни само извјежбао а не и васпитао — а ви ћете нас сад разумјети у ком правцу васпитао — утицај ће његов бити раван нули. Значи да је васпитање тежа ствар и да је за то потребно подуже вријеме.

Изволите сад процијенити, како у том погледу стојимо ми, и какав утицај има кадар на народ, и народ на кадар.

На завршно питање уредниково, да ли је г. бригадир, за вријеме свога бављења у Биограду, потписао војну конвенцију између Србије и Црне Горе — одговорио је господин Вукотић смјешећи се:

— Конвенција изеђу Србије и Црне Горе постоји, она је тврда, тврђа него и једна која је постојала или постоји, јер је она потписана у патриотским срцима сваког правог Србина почињући од два српска владара, па до потоњег војника. Све пак што је требало потписати у Биограду, потписано је. И могу вас увјерити, да се данас заједничкије и братскије ради на Цетињу и Биограду, него икад досада...

Хроника

„Бомбардовање Котора" — Аустриске „компензације" — Гдје је истина? — Наши Муслимани и страна штампа.

„Бомбардовање Котора". Интересантно је дознати како ја потекла вијест о бомбардовању Котора. Зачетак јој је у самом Котору, одакле се у пошљедње вријеме о Црној Гори врло много шире разне измишљотине, које бечки листови прихваћају као готову ствар. Тамо, у Котору, било се рашчуло како Црна Гора спрема топове да их довезе на Његуше и да намјерава да са Крсца бомбардује Котор и Боку. Због тога је завладала у цијелом Котору велика паника, која је у толикој мјери потресла једног банкарског чиновника, да је он то сматрао као свршену ствар, те се телегравски обратио загребачкој централи аустриске банке за информације шта ће и како ће радити. Загребачка централа се обратила у Беч за инструкције, те је та вијест муњевитом брзином пролетјела кроз цијелу варош и нашла одзива у бечкој штампи. Из тога се види да је фабрика свију оваквих и њима сличних вијести у самој Аустрији и да су баш они сами ти, који овакве вијести пуштају у свијет. Па онда нека се бар не љуте на нас кад врло добро знају да су то њихови фабрикати, којима се ми можемо само смијати, знајући да су у страха велике очи.

Аустриске „компензације." У борби са Турском Аустрија се почела управљати оном Мухамедовом: „Кад бријег неће Мухамеду, онда ће Мухамед бријегу." Видјела је она, да је бојкот у Турској противу свега аустриског узео толико јаке размјере, да му се не може нико одупријети и да ће, према томе, морати да трпи пораз. Тај бојкот обухвата сада и аустриске поште у Турској, те оне сада ништа не раде, јер нико неће њима да се служи. Аустрија је због тога принуђена да те поште, којих има тридесет на броју, затвори, јер им немају никаква опстанка. Али прије него ће то учинити, она телегравским путем објављује, да се ријешила, да Турској да неке компензације за анексију Босне и Херцеговине и као прва компензација биће та, шта ће у цијелој Турској затворити све своје поште! Ријетка издашност!

Гдје је истина? У једно исто вријеме многи страни листови доносе како од споразума Турске са српским државама нема ништа и како су том споразуму Младо-Турци одлучно противни, а у исто вријеме доносе телеграм из Цариграда ове садржине: „У петак је потписан записник о турско-црногорском споразуму. Све спорне тачке пограничне признате су Црној Цори, сем Језерског Врха." Па која је вијест тачна прва или друга? Они о томе не воде рачуна!

Наши Муслимани и страна штампа. Аустриске је листове јако забољела вијест, што су Муслимани у Црној Гори изјавили готовост да ступе у редове наше војске и што су тражили да им се раздијели оружје, које ће, у случају рата, бити наперено противу заједничког нам непријатеља, те аустриска штампа кроји разне измишљотине, по којима гобоже наше власти чине притисак над овдашњим Муслиманима. Ту аустриску измишљотину прихватили су и многи хрватски листови и ако се врло добро зна, да Муслимани нигдје нијесу боље примљени него што су у Црној Гори. Исто се тако добро зна, да Муслимане у Црној Гори нико не одваја од Црногораца, па и ако су чиме издвојени, то ипак иде у прилог њима, јер имају такве привилегије какве нигдје немају. Али то није ништа сметало тим непријатељским листовима, да изнесу како се над Муслиманима у Црној Гори чини притисак и како они нипошто неће да приме оружје те да пријете исељавањем! На ту одвратну измишљотину свако се мора од нас згадити, јер су Мухамеданци и Арбанаси из Подгорице, Бара и Улциња на глас анексије у нарочите депутације долазили на Цетиње када су, пред цијелим Цетињем, изјавили готовост да, у случају рата, ступе у редове наше војске, те су у ту сврху тражили и оружје, када их је сам Њ. Кр. В. Књаз Господар од тога одвраћао, али су они и поред тога тражили оружје и по њиховој изричној жељи оно им је обећано, али им није раздијељено. То су у своје вријеме и ти страни листови забиљежили, али сада излазе са оваквим одвратним измишљотинама само зато, да би завадили Црну Гору са Турском, али им је то залуду, јер има пречих који ће водити о њима рачуна и нијесу спали на то, да о њима брижe они исти, који те исте Муслимане по Босни и Херцеговини тероришу, не штедећи им ни највеће вјерске и домаће светиње!

Из Босне и Херцеговине

Наше пабиричење по земљи туга и плача да наставамо:

Једна херцеговачка депутација

Ових дана била је у Бечу једна депутација Херцеговаца код министра Буријана. Није то била депутација по калупу оних што су ишли, по наредби, да честитају ћесару. Не! То је била депутација одгајивача дувана, који су се Буријану жалили како су цијене дувану врло мизерне и како их при откупу пљачкају и крај тога што им се сваке године обрицало, да ће се цијене повисити Буријан се био нашао у чуду и није ништа друго знао да каже, него да их упути Хоровицу одјелном престојнику, гдје му је депутација очитала врло фину буквицу. Рекли су како их годинама обмањују и како више не могу обмане да подносе и да су ријешени, да се више не даду ни пљачкати ни вући за нос. „Вријеме је," рекли су му на крају, „да нам власт покаже бар једним знаком, да нам је добро рада, иначе ће мо се у будуће владати онако како се према нама поступа!"

Када се депутација вратила натраг у Херцеговину, управник откупа снизио је цијену дувана и цинички им је поручио: „Хајде опет у Беч на жалбу!"

Па ко се онда још не би хвалио благодатима новог стања у овим српским замљама?

Аустриски поручник се убио

Примамо из Билећа:

„Аустриски поручник Трајтлер одузео је себи живот. На себе је испалио два револверска метка и на мјесто остао мртав. О овом тајанственом самоубиству се врло разнолико нагађа и доводи се у везу са најновијим догађајима. Власти би хтјеле цијелу ствар да прикрију и да представе како је самоубиство извршио због својих приватних недаћа, али је по среди друго."

Интересантно је како ће ову ствар представити они у Бечу.

Државна помоћ

Намјесништво у Задру основало је нарочити одсјек, који се брине о томе, да се породицама задржаних резервиста даје државна помоћ за издржавање. Као што се зна, у Далмацији има знатни број резервиста, који су поводом најновијих догађаја, задржани и преко рока у резерву и упућени у Босну и Херцеговину. Међу тим резервистима налазе се многи који су раниоци куће и који својом зарадом издржавају своју чељад, те је држава сада примила на себе, да те породице, што су лишене својих хранитеља, издржава.

Српски консулат у Сарајеву

Орган Штадлероваца никако не престаје да Србе денунцира и он би хтио да буду они већи католици од папе, онако као и они и да. по угледу на њих, буду већи Аустријанци и од самих Шваба. Ево како он праска:

Познато је свему Сарајеву, да је земаљска влада наредила, да се, 2. просинца као један од најсвечанијих дана у аустро-угарској монархији и код нас што свечаније прослави, да се на тај дан, сви јавни уреди затворе и да у истима нема на тај дан нитко радити осим одређених инишпекција. Лијепа наредба и заиста је вриједно обзиром на овај хисторишки догађај, да ју свак поштива. У свакој пшеници има кокоља, па и у поштовању хвалевриједне наредба, а тај је у овдашњем пореском уреду: Оберсрбин обер порезник *Самарџија* је наредио, да један чиновник муслиман иде у џамију, други јеврej у храм, трећи србин у православну цркву, а остали нека раде, докле католици не требају ни светковати ни у цркву ићи. Може бити да ће се изговарати госп. оберпорезник, да је то пазарни дан и да сељаци долазе највише порезе плаћати, па ће ово бити копрена, под којом се онако српски прорачунано крши оза нардба. Знамо додуше кроз године, да се католички свеци у порезном уреду у опће не поштивају, јер се каткад чиновници католици силе, да чак и на Божић морају доћи радити, као што су једне године, кад је божић био сриједом, радити морали (срамота! оп. ур.), а на православне светковине, н. пр. Јован-дан (крсно име оберпорезниково), крсна имена других православних порезних чиновника, православни Божић (сва три дана), цар Константин и царица Јелена итд., морају католици чиновници долазити, радити и на свој и на онамо њихов светац, дочим православног ни једног у уреду не видиш. Је ли то право?

Ми смо додуше више пута добивали оваке дописе, па их не хтједосмо изнијети, ама шта је доста, доста! Мислимо, да би свакако висока влада требала, да на ово сврати позорност, па постави ред, да се сваком истом мјером мјери а да овом згодом мало, али само мало погледа и у филијалу тога српског консулата, овдашњи грунтовници, које је грунтовничар такођер брат србин, јер и она често пута на католички светац као Тијелово и Спасово уредовни дан држи, а наравно ни друге католичке светковине не поштује.

Ми не знамо, да ли је ово српска пропаганда".

Чудне глупости! Зар би још хтио да Срби у српској земљи буду прије католици него православни!

Трка око заставе

Пишу нам из Мостара:

У овим озбиљним данима дешавају се и смијешне сцјене. На дан јубилеја аустриског цара нестало је заставе са куће бискупског савјетника Лазаревића и од тога је направљено читаво питање. Читава трка се води, да се пронађе тај, који је царску заставу оскрнавио.

Као лојалан грађанин и обожавалац Фрање Јосифа провикар Лазар Лазаревић истакао је аустриску заставу на своју кућу како би се бискупу Буцоњићу и сарајевској госпоштини што боље препоручио. При пролазу неко је зграбио ту заставу и како није могао да је скине, изломио је дрво, на коме се застава држи и собом понио. Лазаревић се згрануо кад је видио да му је застава понесена, па како се побојао да му се не замјери што заставе на кући нема, потекао је у полицију и пријавио је како је неко заставу са царском тембром оскрнавио и сада је настала права трка да се „злочинац" пронађе!

Још један „велеиздајник"

Пишу нам из Бељине:

Србин Јово Ковачевић, финасиски чиновник у тзв. „Фрање Јосифа пољу оптужен је својим старешинама због велеиздаје. Та се велеиздаја, по њиховој тужби, састоји у овоме:

У очи јубилеја Фрање Јосифа Ковачевић није свој стан осветлио, нити је на њему заставу истакао, па чак ни онда када су га на то његови млађи другови опомињали. Сем тога на дан јебилија он није хтео своје млађе да пусти, него је наредио да и тога дана раде.

Из оптужбе се види, да Ковачевића туже баш ти млађи, који ће уједно бити за његове „кривице" и свједоци.

Трговац, који не зна даље од гроша, мучно да ће што примити и од најбрижљивије одњегованога војничког духа. Напротив војник, ступивши у народ и у ред трговачки послије касарне, много ће примити од њега. То само занимање наметне човјеку. Војник је у народу гост и подлежи обичајима и духу куће у коју је ступио. Трговац, занатлија, господин и земљорадник чине већину, а већина надвлађује. Понавља се како видимо оно, што је било са мисионарима, вративши се у свој народ.

Из овога што довде изложисмо излази, да сталан кадар, нарочито још ако је мали, није Панакеја за унапређење моралнога квалитета народне војске.

У одломцима, који долазе, рећи ћемо шта мислимо да се има радити, па да се циљ постигне.

§ 9.

Здравље је основ свему животу. Без здравља нема успјеха. Здравље је најосновнији услов храбрости. Без здравља ни живот не вриједи. Non vivere, sed valere vita est — каже једна латинска пословица (Не живјети, него здрав бити, то је живот).

То су истине о којима се не може спорити. То су истине, које су опште као ваздух и вода, и које су разумљиве и најобичнијем човјеку.

Стари јунаци црпели су своју храброст поглавито из здравља и ускипјеле тјелесне снаге. Модерни јунак, како рекосмо, црпе је у првом реду из свога интелекта. Колико је оно било једнострано, толико је и ово. Храброст треба црпети из оба она извора, и само је онда храброст.

Народну војску ми не можемо из">моделисати таку, да своју храброст црпе потпуно као модеран јунак поглавито из енергије интелекта. Радити се на томе мора, и донекле ће се и успјети, али учинити онолико, колико је потребно, нећемо моћи никада. С тога никако не смијемо занемарити онај други извор енергије и храбрости: здравље. Који народ стоји слабо с моралним фондом: с ратничком енергијом интелекта, па поред тога и са здрављем, тај је за рат у ком се мрљави, не у ком се бије, како се већ сад бије. Тај народ није да чини војску.

Како у том погледу стојимо ми? Шта смо досад урадили да она два извора ратничке подобности појачамо?

Угињемо раменима и остављамо то пита- без одговора. Ако нијесмо урадили, вријеме је да урадимо. И већ крајње је вријеме.

Народ нам са здрављем не стоји најбоље. Крт је истина и бистар, али колики је проценат који се сваке године па грешњи својој суши и при првом јесењем вјетру пада као жуто лишће? Које у одраслима, које у дјеци, ми сваке године губимо толико као да смо ратовали. То је огроман капитал. Рачунали ко шта с њим губимо, а колико бисмо добили да га смрт оволико прије времена не коси? Шта смо учинили да га спасемо?

Па какво нам је и оно што остаје? Мали је проценат потпуно здрав и добро развијен. Већина је сува, слабо храњена, слабо одјевена, блиједа, нервозна и пакосна. А у томе је легло свих порока. Ријетко гдје да видите дијете као бријег, као што је то код Нијемца, Француза, Руса итд. Већина дјеце је као вејка.

И такав народ треба да буде војска, да да̂ и кадар! То не може ваљати. Само потпуно здрав човјек може дати доброг војника. Кењкави, изнурени, слабо храњени, нервно слаби, духом опали и учмануди не могу дати храбра ратника. Нити им је тијело за то, нити дух, а трећега, што би их војском чинило, нема.

Гдје је фундамент труо, ту се зграда неда подићи, ма како па хартији, у пројекту, величанствена изгледа. Ви зидате, она пуца и пропада. Ви дожећете, зидате даље, оно силази све ниже. Шта напослетку радите? Пуните бездан. Кћери данајске узалуд су се мучиле да напуне решето водом. Тај посао нећемо моћи ни ми урадити. Треба се с тога најприје постарати за добар фундамент, у овом питању за народно здравље, па онда ићи даље.

Иницијативу за ово мора узети држава. Интелигенција је пропустила да своју дужност испуни. Млада, жељна полета и напретка, она је у првом реду гледала себе. Она још није преврила, она није још себи прописала сталне путеве. Она још лута и нешто тражи. Није онда чудо што је дужност своју према народу занемарила у неколико. Кад погледамо интелигенцију других младих народа утјешићемо се, јер ни тамо није бољ. Изгледа да је тако рекла сама природа да буде. Али ако из сопствене снаге интелигенција није могла наћи директиву, није с тим речено да ни држава не треба да се умијеша. Њена је дужност да то чини.

И ево како мислимо да се циљ даје постићи. Ово што ће се сад на неколико листа сљедовати не спада строго у психолошку студију, али спада у инвентар истакнутога овдје питања, и ми бисмо учинили погрешку кад бисмо рекли шта треба чинити, а не би рекли и начин КАКО да се то уради.

Прије свега наш народ пати од оскудице у знању, како своје здравље да чува, а послије у неколико и од оскудице у средствима да испуни све оно што здрављу служи. Ово друго није тако опште. Јер за здравље много и скупих средстава не треба. Много је већа оскудица она прва, у знању.

(Наставиће се)

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Царска слика и заставе

Накнадно јављају из Мостара:

Приликом прославе јубилеја цара Фрање у многим излозима су биле истакнуте слике цареве и сада су српски ђаци, њих петнаестеро, опужени како су на те слике цареве пљували, јер се вели да су их видјели када су пљували на слику цареву, која је била у излогу дрогеристе Јехла.

Поред „оскрвиња“ заставе на кући Лазаревићевој мастилом су упрскане и све српске тробојнице, које су биле истакнуте на приватним кућама, зашто оптужују Србе, јер веле да су тиме хјтели да изразе своје негодовање због истицања застава.

Гласови поводом анексије

Аустрија — мити!

Аустриски посланик у Цариграду Палавичини није напустио Цариград. Преко своје претње прешао је ћутке онако као и Турска. И кад је видио, да тиме не може ништа постићи латио се старог и опробаног средства. Почео је да се увија Великом везиру изјавио је задовољство аустриске владе на држању према бојкоту и напоменуо му, да би Аустрија у случају да бојкот престане, била готова да с Портом поведе директне преговоре о питању компензације ради анексије Босне и Херцеговине.

Младо Турци пазиру лукавство аустриско и унапријед изјављују, да ће бојкот продужити ма и *силом*.

Гомилање чета

Усркос тврђења са аустриске стране да Аустрија води помирљиву политику и да је изазивају српске државе, установило се, да Аустрија енергично ради на гомилању својих чета како у анектираним земљама, тако и према граници Србије и Црне Горе. Сами аустриски листови доносе извјештаје како Аустрија гомила силну војску на југу монархије. „Пестер Лојд“ доноси: Данас су у дванаест сати прије подне засебним возом одавде отишле одређене чете за Босну и Херцеговину. На станици се скупило више хиљада људи, пријатеља, рођака, сестара, родитеља, жена и дјеце војничких. Било је врло дирљивих призора, суза и запомагања остављених жена.“ Па и поред тога ће тврдити како Срби изазивају!

И опет депутација!

Онима у Бечу се усладиле депутације. Шта ко ради, они само сањају о депутацијама. И како су се из Босне и Херцеговине изређале све могуће депутације, међу којима су биле чак и такве, гдје депутати Босанци и Босанке нијесу знале ни слова прозборити српски, раде и ногама и рукама на депутацијама из других аустриских покрајина.

У ту категорију депутација спада и она о којој са задовољством говоре бечки листови. Они доносе: „Као одговор на захтјев Црне Горе, да јој се уступи Спич, одлучили су Спичани послати краљу велику депутацију да му изрази оданост и да га замоли, да се Спич не отцјепљује од монархије.“

Бојати се, да ову депутацију што не омете да не оде у Беч, гдје је тако топло жељкују.

Бугарска о рату

О садањој ситуацији на Балкану проговорио је и бугарски краљ Фердинанд. Он се изјаснио, да је његово увјерење, да ће се мир очувати. Буде ли дошло до рата између Турске и Аустро-Угарске ни Бугарска не би сједила скрштених руку, јер би и она оружаном руком радила за своје интересе. У случају, да дође до рата између Србије и Црне Горе с једне и Аустро-Угарске с друге стране, Бугарска би остала неутрална.

Преглед бродова

По наредби аустриског министарства војног сви бродови, који путују за Далмацију прегледају се, као год и товарне листе (деклерације). Преглед врше војнодарске власти, да се не би за Далмацију кријумчарило — оружје!

Државна помоћ

Намјесништво у Задру основало је нарочити одсјек, који се брине о томе, да се породицама задржаних резервиста даје државна помоћ за издржавање. Као што се зна, у Далмацији има знатни број резервиста, који су, поводом најновијих догађаја, задржани и преко рока у резерву и упућени су у Босну и Херцеговину. Међу тим резервистима налазе се многи који су ранији куће и који својом зарадом издржавају своју чељад, те је држава сада примила на себе, да те породице, што су лишене својих хранитеља, издржава.

Бојкот у Турској

Бојкот у Турској противу свега што је аустриско још траје. И поред свега усиљавања са аустриске стране, да се бојкот обустави, изгледа да се бојкот сада још жешће води. Аустро-Угарска је сада увјерена, да нема никакве могућности да бојкоту стане на пут, те је почела да води преговоре с Портом, али су поводом тога Младо-Турци изјавили да је покрет покренут приватном иницијативом, да је он приватна ствар и да нема права нико да га обустави. Аустрији је препоручено само толико да узме своје људе за истоваривање робе и да је то једини начин којим би могла користити.

Енглеска штампа о ситуацији

Енглески листови „Дељи Експрес“ и „Стандард“ пронашли су да се ситуација на Балкану промијенила и кренула на боље, а све због преокрета, који се десио у аустриској политици. Они за то приписују заслугу самом цару Фрањи и налазе да је он нарочито утицао да до политичког преокрета дође. Како они износе, цар Фрања се јако забринуо због критичног положаја и обуздао је ратоборност престолонаслједникову, изјављујући да је противан рату. Барону Еренталу, веле, рекао је да га је обманувао о послједицама, које ће анесија у Европи учинити, те је изразио жељу, да се поведе мирољубива политика, која се, додајемо ми с наше стране, ослања на — бајонете!

Гомилати силну војску и ратни материјал према Србији и Црној Гори све је прије, само не мирољубивост!

Русија и анексија

Да је Русија одлучно противна анексији о томе већ цркућу и врапци на крововима. Па и крај свега тога аустриски се листови усуђују да сумњиче у држање Русије и протурају вијести како се најзад Русија склонила да призна анексију и износе како је сам Извољски изјавио, да ће Русија признати анексију. „Новоје Времја“ поводом тога износи како је овлашћено са највишег мјеста да изјави како је то гола измишљотина и да Русија и даље остаје на своме ранијем становишту, т. ј. да неће да чује за аустриску отимачину.

Дневне новости

Вратио се из лова. Његово Високанство Књаз Петар вратио се онномад из лова са Скадарског Језера.

Наш сребрни новац. Претходни послови око ковања нашега сребрног новца повољно су свршени. Новац ће се ковати у француској државној ковници у Паризу, која је учинила боље понуде од бечке државне ковнице. Кроз кратко вријеме поручена сума биће послата на Цетиње.

Ситничарски. Г. пуковнику и г-ђи Константиновић прављене су у Котору велике сметње, кад су неки дан туда пролазили путујући са Цетиња. Полиција је имала с њима пуна два часа посла. Претраживала је све. Г. пуковник показивао је пропусницу (лесе-пасе) од овд. аустро-угарскога посланства, али му је одговорено, „да то за њих нема никакве вриједности“. Шта је друго могао да чини г. пуковник, но да равнодушно слегне раменима и да се подвргне тој полициској тортури, која се упражњава чак и према оваквим путницима са Цетиња, снабдјевенима осим тога још и са лесе-пасеом од овдашњега аустро-угарскога посланства. И г. пуковник је мирно чекао свршетак. Тражили су, превртали су, вашар правили по пртљазима, раскопавали, завиривили, сумњиво закретали главама, и напошљетку зауставили се на маломе пртљагу слушкиње. У једноме омоту нашли су били нешто сумњиво, то јест за њих сумњиво. То „сумњиво“ лечило им је на двије три бомбе. Скочише као изван себе и дозваше још неколико детектива. Нико да приступи. Обилажаху с краја. Слушкиња да пресвисне од смијеха. Уплашила се аустриска полиција од три плода са четинара, који личе на малу ђулад, а употребљују се за шивање игле. И тек кад им је објашњено, шта је то, окуражили су се, загледали у плод четинара и путнике пустише с миром.

Бригадир Вукотић у Цариграду. Прошлог петка на селамлуку био је и г. бригадир Јанко Вукотић, а послије церемоније био је примљен у аудијенцију код Султана, који му је, како турски лист „Стамбул“ јавља, рекао: „Ја сам већ 30 година искрени пријатељ Књаза Црне Горе и увијек ћу гајити исте осјећање за њега“. Затим је Султан распитивао о црногорској војсци. Г. Вукотић је одликован првим, а поручник г. Блажо Врбица четвртим степеном Осмајлије. Пошто је завршио своје пословање код великог везира, министра иностраних дјела и потписао протокол о споразуму ради спорних пограничних питања бригадир је кренуо преко Солуна, Скопља и Скадра на Цетиње.

Писмо једног Муслимана. Од једног угледног Муслимана из Улциња добили смо ово писмо: „У једном католичком листу у Босни прочитао сам вијест, у којој се говори како нас, Муслимане у Црној Гори, власти силе да ступимо у војску и силом нам намећу оружје, за које веле да га ми нећемо никако да примамо, те да смо присиљени, да због тога притиска напуштамо Црну Гору! То ме је покренуло да вам се обратим овим писмом и да испред свију Муслимана у милој нам Црној Гори изјавим: Не само што нас Муслимане нико у Црној Гори не сили да примамо оружје и ступамо у војску, него смо ми сами, као што свако зна, тражили да нам се оружје раздијели и да нас, чим рат плане, поставе на најопаснија мјеста противу заједничког нам непријатеља — онога истог, кога сви у отоманској империји због отмичарске политике и дивљаштва бојкотују и под чијим бајонетима издишу толика наша браћа у Босни и Херцеговини. Изјављујући то, не можемо, а да и ово не истакнемо: Ти листови веле да пријетимо како ћемо се иселити и то их нешто брижи, а не знају да од добра нико не бјега, па нећемо ни ми да остављамо наша огњишта, јер немамо нужде као наша браћа у отетим земљама. А буде ли већ и дошло до тога да напуштамо наша огњишта, нека буду увјерни ти листови, ти органи заклетих непријатеља наших, да ћемо то учинити само онда када бисмо се могли припојити браћа у Босни и Херцеговини, а то ће бити само тада када те земље буду слободне“.

Шта значи бити војник. Шта значи бити војник, и то још на стражи, свако је могао лако замислити ноћас и данас при овој страшној олујини и киши. Какве ли су муке морали да претрпе ноћас наши храбри војници на стражама дуж границе по оним главицама на високоме Ловћену и другијем висовима! Па ипак, они су са осјећањима пожртвовања и задовоства подносили те тегобе, знајући да тијем приносе свој дуг отаџбини. Оне, који су се синоћ враћали са стража по највећој непогоди, видјели смо задовољне. Пјесме, које су пјевали биле су јаван доказ о томе, да им се није тешко борити ни са несавладљивим страхотама природе, кад је у питању вршење дужности у корист отаџбине.

Требали су тај призор да виде наши непријатељи, па да знају, с киме ће се имати борити. Дух и срце таквога војника боље су јемство за успјех но најсавршеније оружје.

Олујина. Јуче изјутра Цетиње и околни брегови осванули су покривени прилично дебелим снијегом. Изгледало је да ће се добро ухватити, јер је у све дане прије тога била јака зима, од које се земља била смрзла. Али, јуче по подне вријеме се нагло промијенило. Окренуо је испочетка да дува јужни вјетар, који се пред вече претворио у праву олујину са пљусковима тропске кише. Како се више хватала ноћ, у толико је вјетар бивао све јачи, и снијег се брзо отопио. Прошла ноћ била је тако страшна, да је не би могла описати ни фантазија каквога бурнога пјесника. Муње, громови као батерија топова, пљусак, град, оркан и завијање вјетра — све се то ноћас било слило у нешто страшно и у исти мах величанствено. По улицама пријестоничким ваљаху се праве ријеке од воде, која носи све што захвати. Ваљада нема куће на Цетињу, која ноћас није проточила, а како је сваки, који је био на улици, прокисао до коже, и како се због силног вјетра ни у једној пећи није могла ватра одржати, то их је ноћас било доста, који су цвокотали зубима.

На пазару вјетар је извирнуо бараку, гдје се продаје млијеко, а колико је кишобрана страдало, о томе не треба ни говорити. Доње Поље испод Ђинова Брда цијело је под водом. Водеичка кућа код понора испод манастира такође је под водом. Путем, који води испод дворскога парка према Груди, могу барке да плове. Један бријест код дворске капеле преломљен је и бачен на земљу. И на крову и на прозорима Старога Двора олујина и киша начинили су доста штете. Вода је на неким мјестима била искварила кров и проточила у поједина одјељења, а тако исто и из авлије била је наврла у магазине.

Давно се на Цетињу на памти оваква олуја, која је трајала пуних 20 часова.

Вода на Ријеци. Са Ријеке је јутрос дошао извјештај, да је тамо надошла велика вода. Од великога југа вода се из Језера враћала и заустављала воду из ријеке испод Обода, која се разлила преко обале (риве) у вароши. Вода је доспјела до магазина у доњим бојевима кућа и изгледа, да је учинила доста штете.

Земљорадничка задруга у Озринићима. У Озринићима је основана земљорадничка задруга иницијативом чланова земљорадничке задруге у Никшићу. Скуп за оснивање задруге држан је 20. ов. мј., на којој су били преко четрдесет угледних сељана, а од стране никшићке задруге присуствовао је официр Радован Мијушковић. За предсјеника управног одбора изабран је Милисав Николић, народни посланик; потпредсједник Станиша Николић, потпоручник; чланови: кап. Бошко Ћетковић, Радоје Чановић, Марко Лалатовић; у надзорни одбор ушли су: предсједник Радуле Бранчић, потпоручник, замјеник Горчин Николић, потпоручник, чланови: Радоје Раичевић и Владисав Штурановић; благајник поп Љубо Николић и секретар Никола Чизмовић.

ОГЛАС Пространи дућан са магазином, Катунска улица број 24 даје се под кирију мјесечно тридесет пет круна.

Који жели најмити за 1. децембар, нека се пријави „ЦЕТИЊСКОМ ВЈЕСНИКУ“

Штампа К. Ц. Државне Шатмарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић